

כהא אליבא דדמב"ן (במדבר פרק כו פסוק מו) דשרח לא היתה בת אשר אלא בת אשת אשר ומ"מ קראה הכתוב בת אשר וכתנה עוד הרבה, אבל לכתוב טוב להזכיר בפירושו בגט בת פלוני שגדלתה כתבו אבל במקום עיגון יש להתיר גם בסתמא.

ג.

ובדבר שבבית הספר היומי שנתייחד ע"י בני תורה, ויראי השי"ת והמנהל והמורים כולם יראים ישלמים ונודעו שהרבה לתמידים הם מנכריות שנתגלירו אצל הרעפארמער ואצל הקאנסערוואטיוון שאינו כלום אם באופן שא"א יהיה להוציאם מבית הספר האם מחוייבים אותן שכל פרנסתם מזה להניח משרתם, הנה קשה לפני לומר דבר מוחלט בשעה שנוגע לפרנסתם שהוא חיי גפשי ונסיון גדול בדבר שלא הזכיר בהפוסקים ולא ידוע לנו ממילא פרטי דינים בזה, דהא אפשר שטיון שהם מחזיקים עצמן ליהודים והולכין לבי"ח"ס ללמד מטעם שהוא מעשה יהדות ליכא איסור, וגם אפשר מכיון שהרב לומד הפיקר עם תלמידים שהם ישראלים כשרים ליכא איסור אף שלומדין ממילא גם תלמידים נכרים, ומש"כ התי"ס בשם הר"י אלחנן דאיכא לפני"ט מטעם שהעכו"ם אסור ללמד תורה אולי על קטניהם ליכא איסור זה, וגם לא נאמר עכו"ם שלמד תורה אלא עכו"ם ששק אולי אין זה בלמד המלמד עם תינוקות, לכן קשה לומר שמכרחין לעזוב פרנסתן אף שהיה זה מן הראוי לעשות כן, ואם בשביל זה יתבטל כל בית הספר וילכו בשביל זה גם ילדי ישראל הכשרים לבתי ספר של המדינה שילמדו שם עניני כפירה הלא יותר טוב שלא יעזבו משרתם שלא יתבטל בית הספר, וגם אם הם יעזבו משרתן יקחו למורים מינים וכופרים וילמדו גם אל ילדי ישראל עניני כפירה ח"ו ג"כ הרי ארבה אין להם להניח משרתם, אשר על כן אין לומר דבר זה, אבל אלא אפשר לתקן דעת הקטנים יגייירו כי הם א"צ קבלת מצות ויגייירו ע"ד ב"ד והוא זכות להם כי מכיון שלומדים בבי"ח דתי אצל מורים יראי שמים הרי מצוי שיתגדלו להיות שומרי תורה שלכן אף שהוא ספק הוא זכות ודאי, וגם אף אם לא יתגדלו להיות שומרי תורה מסתבר שהוא זכות דרשעי ישראל שיש להם קדושת ישראל ומצותן ששושין הוא מצוה והצבירות הוא להם כשגנה הוא ג"כ זכות מלהיות נכרים, וזה אני חושב שייסכימו הבע"ב, וגם הגדולים מבני י"ג נמי אם יאמרו להם שצריכין להתגיייר וכן הגדולות מבנות י"ב ודאי יתראו ובוזה צריך להשתדל וכמובן להסביר הדבר באופן טוב ובנחת שודאי ישמעו לה.

ד.

ודבדי חתם סופר על מה שאר"ע ואהבת לרעך כמודך זהו כלל גדול בתורה, הוא בתורה ומצות ודא

עכו"ם אחת בעיר היא עצמה נחשבת הרוב בזה וא"כ אף רבנו דפליגי עליו וסברי דאולינן בנהר הרוב אינשי ודאי מודו שאיכא רוב משליכין אך שמ"מ רוב אינשי עדיפא, משום הרוב זה ברור ורוב משליכין שהוא מאומדנא בעינן אנו סהדי להוציא מידי רוב שהוא כדאי ואנו סהדי סברי שליכא מאחר שנמצא עכו"ם גם בישראליות מיעוטה משליכין, וטעם מחלוקתם נראה דר' יהודה סובר שדנין דין הרוב אף קודם שאירע מעשה והיו כדנו כבר על כל היהודים שבעיר איך הם לענין השלכת ולדותיהם בעת דוחקים שיש למיזל בתר רובא דכל היהודים שבכאן הם מהרוב יהודים ודבעלמא שלא ישליכו ולדותיהם בשום אופן, ורבנן סברי דאין דנין על דבר אם הוא מהרוב או ממיעוט אלא כשאירע איהו דבר למעשה איך לידון ונמצא שלא החלט בדין עד עתה שיהיה דכאן אינם משליכין ונעשה בהכרח ספק על התינוק הנמצא מושלך שטיון שרוב העיר ישראל כיוון שהוא מהרוב מאחר שאנו סהדי להוציא ליכא, ואיכא לפני"ט גם עוד רוב שהוא של עכו"ם דלמכור מסתבר שהוא כהשלכה, אך מי"מ אולי יש לחלק דלמכור שיודעין שיגדלו התינוק בטוב ממש כאב ואם נמצאין גם יהודיות שיעשו כן בעת דוחקן יותר מלהשליך ולכן יש אולי לחוש לפ"א שהוא עד כשר ולהחזיקה בספק ישראלית, אבל על עדים שפולים אפילו הרבה אין לחוש כלל אלא לתומרא, ובפטר שניכרים הדברים דהרי רק מחמת שלא רוצה הרב לסדר הקידושי ולהם בעצמן לא היה איכפת להו כלל מחמת שהם עבריינים אף לדברים חמורין שלכן רצו רק לרמות את הרב ורוב הרופאים שאינם שומרי תורה חסודים ליתן כתבי עדות לעשות טובה לרמות שאין להאמינם כלל אף לא לחוש להחמיר, אך אם היה נמצא בתיקים שלו באופן שניכר שלא היה יכול לעשות עתה דהוא שאם היה נוסף עתה לא היה אפשר מפני המספרים ולא ניכר שום מחק במספרים הקודמים והמאוחרים או היה זה כהוכחה מוכרתת שאומר אמת אבל כיון שליכא התיק אף אם היה זה באונס נמי, על-כל-פנים לא היה לן הוכחה והיינו צריכין לנאמנות שאין עדותו כלום, וכל-שכן שאומר שהשליך התיק שניכר משמשקר, ולכן אין לחוש שלא ואין להצדיק גט ומותר לישא אשה אחרת, ואף אם אי יודמן שתתגריר בגרות כשר לא תתיה אסורה משום אשת אדם, ופלא על הרב שסידר הקידושי על סמך עדותו של רופא בכתבו שדבר מצוי טובא שנותנין כתבים לרמות בשביל תשלומין ובשביל טובה בעלמא למכרייהם וצריכין להזהירו שלא יארו עוד.

ה.

ולענין גט שנכתב בו שם האב על שם מי שגדלתה או שגדלו כשלא ידע שם האב ליכא קפידא כל כך מאחר שמתחזקת בשם בת איש זה וגם בתורה מצינו